

GİRİŞİMCİLİĞİN TARİHÇESİ

Türkiye’de girişimciliğin tarihsel gelişim sürecini; Osmanlı İmparatorluğu döneminde girişimcilik, Cumhuriyet Dönemi 1923-1950 arası girişimcilik, Cumhuriyet Dönemi 1950-1980 arası girişimcilik ve 1980 sonrası bilgi çağı girişimciliği şeklinde inceleyebiliriz.

Osmanlı İmparatorluğunda girişimcilik çok fazla gelişmemiştir. Sanayi devriminden sonra Abdülmecit Han zamanında alınan ilk dış borç sonrası girişimcilik faaliyetleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde kurulan Şirket-i Hayriye ile hizmet sektörüne bir hareket getirilmiş olsa da yeterli sermaye ve girişimci olmadığından sanayi sektörü için bir şey yapılamamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Yine aynı dönemde finans sektöründe bazı gelişmeler olmuş ve o günlerde bugünkü anlamda merkez bankası işlevlerini de gören Osmanlı Bankası kurulmuştur.

Özellikle Tanzimat'tan sonra eğitilmiş kişilerin tamamının hasta, yaşlı ve çocuklar dışındaki aktif nüfusun 19. ve 20. yüzyıl boyunca savaşlarla uğraşması Türk girişimcilerin oluşmasına olanak tanımamıştır. Bu dönemde görülen girişimciler; sanayi devriminden sonra Batı ile ilişkilerini sıkılaştırmış, sürekli bilgi alışverişinde bulunan Yahudi, Rum, Ermeni ve İtalyan asıllı vatandaşlar olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Bunların faaliyet alanları ise bankerlik, dış ticaret ve tüccarlık olmuştur. Askeri girişimcilik faaliyetleri de bu kişilerce yapılmıştır.

Osmanlı'da azınlıkların ticaret işlerinde etkin olması sanayileşmenin gelişmesini engellemiştir. Sanayileşmenin yerleşime bağlı olması ve savaşlardan dolayı azınlık nüfus da sanayi faaliyetlerine girişmemiştir.

Osmanlı'da gelirin büyük bir kısmı tarımsal faaliyetlerden sağlanmaktaydı. Bu konudaki teknoloji de yine azınlıkların elindeydi. Savaşlar nedeniyle nüfusta artış olmaması ve taşradan gelenlerin büyük şehirlere alınmamaları işgücünün fiyatını yükseltmekteydi.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Önemli bir rekabet avantajı olabilecek işgücü fırsatı da kaçırıldığından sanayileşme bu yolla da sekteye uğramaktaydı.

Osmanlı Devleti tarafından sanayileşmenin gereği 20. yüzyılın başlarında fark edilmiştir. 1908 yılında İkinci Meşrutiyet'in sağladığı özgürlük alanı ile birlikte sanayi ve ticaret sektöründe canlanma olmuştur. Sanayiye güçlendirmek amacıyla 1913 yılında «Teşvik-i Sanayi Kanunu» çıkarılmıştır. Bu kanun kapsamında sanayicilere; arazi verme, vergi muafiyeti tanıma, taşıma indirimleri uygulama, üretim primi verme ve üretimin devletçe satın alınması gibi teşvikler sağlanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Bu dönemde görülen sanayi faaliyetleri, ağır sanayi ve küçük sanayi çevresinde olmuştur. Ağır sanayi, devletin elinde olan ve geliştirilerek devam ettirilen tersane ve tophanedir. Küçük sanayi faaliyetleri ise dokumacılık, boyacılık, saraçlık ve simkeşliktir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Tanzimat Fermanı ile birlikte yapı değişikliği de sanayinin gelişmesine yeterince etki edememiştir. Bunun nedeni, yetişmiş; idarici, maliyeci, iktisatçı, teknisyen gibi işgücünün yoksunluğudur. Ayrıca maddi imkansızlıklar da ayrıca etkilidir. Batı'da görülen yenilikler ülkeye girmediğinden istikrarda sağlanamamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu dönemi

Okulların açılması, Batı'ya öğrencilerin gönderilmesi bile Avrupa'ya olan ihtiyacı azaltamamıştır. Demiryolu, liman, rıhtım, gar ve fabrika gibi tesislerde Avrupa'nın sermayesine, mühendislerin bilgisine ihtiyaç duyulmuştur. Zamanla bu tesislerin işletme hakkı da yabancılara bırakılmıştır. Bu nedenle Osmanlı maliyesi ve gelir kaynakları da Avrupa'nın kontrolüne girmiştir.

Cumhuriyet dönemi (1923-1950)

Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk tarafından ülke çapında ciddi kalkınma hamlesi başlatılmıştır. Ekonomik faaliyetlerde özel sektörü ve devlet bir bütün olarak kabul edilmiştir. Düzenleyici, düzeltici ve teşvik edici önlemler alınarak piyasanın serbest işlemesine özen gösterilmiştir. 1922 yılında toplanan 1. İzmir İktisat Kongresi'nde de bu yönde kararlar alınmıştır. Alınan kararlardan bazıları şunlardır;

- **Anonim şirket kuruluşunun kolaylaştırılması,**
- **Milli bankaların kurulması,**
- **Demiryolu inşaatlarının devletçe programlanması,**

Cumhuriyet dönemi (1923-1950)

- **Sanayinin teşvik edilmesi,**
- **Yerli malı kullanılmasıdır.**

Cumhuriyetin ilanından 1930'a kadar geçen süre milli ekonominin inşasına ayrılmıştır. Bu dönemde ekonomide yabancı hakimiyetinin kırılmasına ve girişimciliğin güçlendirilmesine çalışılmıştır. Bunun için 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmıştır.

1929 yılında tüm dünyayı sarsan ekonomik kriz Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Bu kriz ve özel sektörün yetersiz olması ekonomide devletçiliğin benimsenmesine neden olmuştur.

Cumhuriyet dönemi (1923-1950)

1932'de Atatürk'ün öncülüğünde sanayiye kapsayan beşer yıllık ekonomi planları uygulanmaya başlanmıştır. İlki başarı ile uygulanabilse de Atatürk'ün ölümü ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle ikincisi uygulanamamıştır. Savaş ekonomisi ise girişimciliğe engel olmuştur.

1942 yılında Varlık Vergisi uygulanmıştır. Savaş yıllarında emisyon arttırıldığı için istifçilik ve pahalılık artmıştır. Bununla birlikte ithalatçı bazı azınlıkların elde ettiği fahiş ve haksız kazançların oluşturduğu büyük servetlerden bir defaya mahsus olmak üzere alınan bu vergi de çare olamamıştır.

Cumhuriyet dönemi (1950-1980)

1950'de Demokrat Parti'nin iktidar olmasıyla ekonomide liberalleşme hareketi başlamıştır. Yeni hükümet girişimciliğin ufkunu açmış ve işgücü ucuzlamıştır.

Yabancı Sermaye Kanunu çıkarılmış ve sanayi konusunda hem yerli hem de yabancı girişimciler açıkça korunmuştur. Özel sektörün sanayideki payı %50'den %70'e çıkmıştır. 1950'lerin başlarında tarıma da ağırlık verilmiştir. Bu süreçte ekonomide parlak bir dönem yaşanmıştır.

1954 yılında yaşanan kıtlık ve kuraklık, enflasyona sebep olmuş buna engel olmak için KİT'ler maliyetin altında satış yapınca, oluşan yük devletçe kaldırılamamıştır. Bu yüzden de 1958 yılında devalüasyon yapılmıştır.

Cumhuriyet dönemi (1950-1980)

1963'den itibaren DPT'nin kurulmasıyla beraber tekrar beşer yıllık planlı kalkınma dönemleri başlamıştır. Bu sayede öncülük misyonu ile yeni bir girişimci kuşağı oluşmuş ve özel sektör yatırımları artarak devam etmiştir.

1970'lerden itibaren ithal ikamesi yaygınlık kazanmıştır. Bu dönemde kamu yatırımları azalmış özel sektör yatırımları ile artmıştır. Bu dönemde ülkede yaşanan; siyasi ve ekonomik iktidarsızlık, terör olayları, döviz sıkıntısı, Kıbrıs Barış Harekati'ndan sonra uygulanan ambargolar, teşvik sistemin çağ dışı kalması, dışa açık olamama ve ithal ikamesi sisteminin tıkanması girişimciliğe olumsuz etki yapmıştır.

1980 Sonrası-Bilgi Çağı

Bu dönemin temel unsuru, 24 Ocak 1980 tarihli istikrar kararlarıdır. Bu tarihten sonra serbest piyasa ekonomisi benimsenmiş ve dışa açılma ile desteklenen bu olay girişimciliğe yeni imkanlar sağlamış ve vizyonu genişletmiştir. Bu dönemde devletin ekonomiden çekilmesi amacıyla özelleştirme konusu tartışılmaya ve kısmen uygulanmaya başlamıştır. Sanayi sektöründe bir kıpırdanma başlamıştır.

Bu dönemde hizmet sektöründe girişimcilik artmaya başlamıştır. Bu dönemler içerisinde ihracata dönük ve teknoloji ile ilgili girişimcilik faaliyetleri artmıştır. Bu dönemde klasik üretim faktörlerinin yeri bilgi almıştır.

1980 Sonrası-Bilgi Çağı

Bu çağda bilgi, girişimcilerin ve işletmelerin stratejik kaynağı haline gelmiştir. Girişimciler için bilgiye dayalı teknolojiler ve bilgi transferi önem kazanmıştır.

Bilgi çağında girişimci, bilişimcidir. Bu da yetenek, motivasyon ve bilişimi başka bir ifade ile de eğitim, deneyim ve bilgi işlem kavramlarını öne çıkarmaktadır. Bu çağda, teknolojideki hıza uyabilen, bilgi akışını hızlandıran işletmeler başarılı olabilmektedir. Bilgi çağı olarak adlandırdığımız bu süreçte artık yaratıcılık, yenilik ve teknoloji ön plandadır.